DOMSTOLENS BESLUT (åttonde avdelningen)

den 16 november 2010 *

I mål C-76/10,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Krajský súd v Prešove (Slovakien) genom beslut av den 19 januari 2010, som inkom till domstolen den 9 februari 2010, i målet

**Pohotovosť s. r. o.**

mot

**Iveta Korčkovská**,

meddelar

* Rättegångsspråk: slovakiska.

DOMSTOLEN (åttonde avdelningen)

sammansatt av L. Bay Larsen, tillförordnad ordförande på åttonde avdelningen, samt domarna C. Toader (referent) och A. Prechal,

generaladvokat: N. Jääskinen,
justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

som avser att avgöra målet genom motiverat beslut i enlighet med artikel 104.3 första stycket i domstolens rättegångsregler,

och efter att ha hört generaladvokaten,

följande

**Beslut**

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169), jämförd med den tillämpliga unionslagstiftningen om konsumentkreditavtal.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Pohotovosť s. r. o. (nedan kallat Pohotovosť) och Iveta Korčovská om verkställighet av en skiljedom. Genom denna skiljedom har Iveta Korčovská, med stöd av bestämmelserna i ett avtal mellan parterna om ett lån på 20 000 SKK (663,88 euro), förpliktats att till Pohotovosť utge ett belopp om 48 820 SKK (1 620,53 euro) samt dröjsmålsränta och avgifter.

**Tillämpliga bestämmelser**

*Unionslagstiftningen*

Direktiv 87/102/EEG

3 Tjugofemte skälet i rådets direktiv 87/102/EEG av den 22 december 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter (EGT L 42, 1987, s. 48; svensk specialutgåva, område 15, volym 7 s. 202), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/7/EG av den 16 februari 1998 (EGT L 101, s. 17) (nedan kallat direktiv 87/102), har följande lydelse:

”Då detta direktiv förutsätter en viss grad av tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar beträffande konsumentkrediter samt en viss nivå på konsumentskyddet, bör medlemsstaterna inte vara förhindrade att bibehålla eller besluta

om strängare regler för att skydda konsumenten. Dock skall vederbörlig hänsyn tas till medlemsstaternas skyldigheter enligt fördraget.”

4 I artikel 1 i direktiv 87/102 föreskrivs följande:

”1. Detta direktiv gäller kreditavtal.

2. I detta direktiv avses med:

a) Konsument: en fysisk person som, i de transaktioner som täcks av detta direktiv, uppträder med avsikter som kan anses ligga utanför hans näringsverksamhet eller yrkesområde.

b) Kreditgivare: en fysisk eller juridisk person, eller en grupp personer, som lämnar kredit inom sin näringsverksamhet, sin affärsverksamhet eller sitt yrke.

c) Kreditavtal: ett avtal genom vilket en kreditgivare lämnar eller lovar lämna en konsument en kredit i form av betalningsanstånd, ett penninglån eller någon annan liknande ekonomisk uppgörelse.

…

d) Konsumentens sammanlagda kreditkostnad: samtliga kostnader, inklusive ränta och andra avgifter, som konsumenten måste betala för krediten.

e) Effektiv ränta: konsumentens sammanlagda kreditkostnad uttryckt i procent per år av den beviljade krediten och beräknad enligt artikel 1 a."

I artikel 1 a i direktiv 87/102 föreskrivs följande:

"1. a) Den effektiva räntan skall vara lika med den årsränta uttryckt i procent som motsvarar det samlade nuvärdet av alla nuvarande och framtida åtaganden (kreditbelopp, avbetalningar, avgifter) som överenskommits mellan kreditgivare och kredittagare. Den skall beräknas i enlighet med den matematiska formel som finns angiven i bilaga 2.

b) Som illustration finns fyra exempel på beräkningsmetoden i bilaga 3.

2) För beräkning av den effektiva räntan, skall konsumentens sammanlagda kreditkostnad enligt definitionen i artikel 1.2 d bestämmas med undantag för följande avgifter:

i) Avgifter som kredittagaren skall betala på grund av att han inte fullgjort de åtaganden som anges i kreditavtalet.

…

iii) Kostnader för överförande av betalningar och kostnader för att hålla ett konto avsett för återbetalning av krediten samt betalning av ränta och andra avgifter, utom när konsumenten inte har rimlig valfrihet i detta hänseende och när sådana avgifter är onormalt höga. Denna bestämmelse skall emellertid inte gälla kostnader för indrivning av sådana återbetalningar eller avgifter, vare sig de görs kontant eller på annat sätt.

…

4. a) Den effektiva räntan skall beräknas vid tidpunkten när kreditavtalet ingås; detta påverkar dock inte bestämmelserna i artikel 3 rörande annonser och specialerbjudanden.

b) Vid beräkningen skall man förutsätta att kreditavtalet gäller för den överenskomna perioden och att kreditgivaren och konsumenten fullgör sina skyldigheter på överenskomna villkor och datum.

6) Om kreditavtal innehåller klausuler som tillåter ändringar av räntan och av storleken eller nivån på andra avgifter som ingår i den effektiva räntan men som är omöjliga att uppskatta till belopp, skall den effektiva räntan beräknas utgående från att räntan och andra avgifter är fasta och kommer att gälla under kreditavtalets löptid.

…”

6 I artikel 4 i direktiv 87/102 föreskrivs följande:

”1. Kreditavtal skall ingås skriftligt. Konsumenten skall få en kopia av det skriftliga avtalet.

2. Det skriftliga avtalet skall innehålla:

a) Uppgift om den effektiva räntan.

b) Uppgift om de villkor enligt vilka den effektiva räntan får ändras.

c) Uppgift om storleken och antalet samt om frekvensen eller datum för betalningar som konsumenten måste göra för att betala tillbaka krediten liksom uppgift om betalning av ränta och andra avgifter. Även det sammanlagda beloppet för dessa delbetalningar bör om möjligt anges.

d) Uppgift om de olika kostnadsposter som anges i artikel 1a.2 med undantag för kostnader som hänför sig till avtalsbrott och som inte innefattades i beräkningen av den effektiva räntan men som måste betalas av konsumenten under givna förutsättningar, jämte uppgift om vilka dessa förutsättningar är. I de fall det exakta beloppet för dessa olika poster är känt skall summan anges. Om så inte är fallet skall om möjligt anges en beräkningsgrund för denna eller en så exakt uppskattning som möjligt.

I de fall det inte är möjligt att ange den effektiva räntan skall konsumenten få lämplig information om denna i det skriftliga avtalet. Denna information skall minst omfatta den information som föreskrivs i artikel 6.1, andra strecksatsen.

…”

7 I artikel 6.1 och 6.2 i direktiv 87/102 föreskrivs följande:

”1. Trots undantaget i artikel 2.1 e, skall en konsument som ingått ett avtal med ett kreditinstitut eller finansinstitut om kredit i form av uttag på löpande kredit som inte är av kontokortskredit, vid tiden för avtalets ingående eller dessförinnan informeras

— om en eventuell kreditgräns,

— om den årliga räntan och de avgifter som utgår från den tidpunkt avtalet ingås och förutsättningarna för en ändring av dessa,

— om förutsättningar för en uppsägning av avtalet.

Denna information skall bekräftas skriftligt.

2. Konsumenten skall dessutom under avtalsperioden underrättas om alla ändringar i den årliga räntan eller tillämpliga avgifter vid den tidpunkt då ändringen inträffar. Sådan information kan lämnas i ett saldobesked eller på något annat för medlemsstaterna godtagbart sätt."

8 I artikel 14 i direktiv 87/102 föreskrivs följande:

"1. Medlemsstaterna skall säkerställa att kreditavtal inte avviker till konsumentens nackdel från de bestämmelser i nationell lagstiftning som införts för att följa detta direktiv eller som motsvarar direktivet.

2. Vidare skall medlemsstaterna säkerställa att de bestämmelser de antar för att genomföra detta direktiv inte kringgås som en följd av det sätt på vilket avtal formuleras, särskilt genom metoden att dela upp kreditbeloppet på flera avtal."

9 I artikel 15 i direktiv 87/102 föreskrivs följande:

"Detta direktiv skall inte hindra medlemsstaterna från att behålla eller anta strängare bestämmelser för att skydda konsumenterna i överensstämmelse med deras förpliktelser enligt fördraget."

Direktiv 2008/48/EG

10 I Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102 (EUT L 133, s. 66), föreskrivs en allmän skyldighet för långivaren att ge viss information till konsumenten, däribland information om den effektiva räntan. Denna information ska ges såväl innan avtalet ingås som i kreditavtalet. I bilaga I till direktivet föreskrivs en metod för harmoniserad beräkning av den effektiva räntan.

11 Fristen för att införliva direktiv 2008/48 löpte i enlighet med artiklarna 27 och 29 i direktivet ut den 12 maj 2010 då även direktiv 87/102 upphävdes.

Direktiv 93/13

12 I artikel 3 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”1. Ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling skall anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.

2. Det skall alltid anses att ett avtalsvillkor inte har varit föremål för individuell förhandling om det har utarbetats i förväg och konsumenten därför inte har haft möjlig-

het att påverka villkorets innehåll; detta gäller särskilt i samband med i förväg formulerade standardavtal.

Den omständigheten att vissa delar av ett villkor eller ett särskilt villkor har varit föremål för individuell förhandling utesluter inte att denna artikel tillämpas på resten av avtalet, om en samlad bedömning av avtalet leder till slutsatsen att det likväl rör sig om ett i förväg formulerat standardavtal.

Om en näringsidkare hävdar att ett standardvillkor har varit föremål för individuell förhandling, har han bevisbördan för sitt påstående.

3. Bilagan innehåller en vägledande, inte uttömmande lista på villkor som kan anses oskäliga."

13 I artikel 4 i direktivet föreskrivs följande:

"1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 7 skall frågan om ett avtalsvillkor är oskäligt bedömas med beaktande av vilken typ av varor eller tjänster som avtalet avser och med hänsyn tagen, vid tiden för avtalets ingående, till alla omständigheter i samband med att avtalet ingicks samt till alla övriga villkor i avtalet eller något annat avtal som det är beroende av.

2. Bedömningen av avtalsvillkors oskälighet skall inte avse vare sig beskrivningen av avtalets huvudföremål eller å ena sidan förhållandet mellan pris och ersättning och å andra sidan sålda tjänster eller varor; detta gäller i den mån dessa villkor är klart och begripligt formulerade."

14 Artikel 5 i direktiv 93/13 har följande lydelse:

”I avtal där alla eller vissa villkor som erbjuds konsumenten är i skriftlig form skall dessa villkor alltid vara klart och begripligt formulerade. Vid tveksamhet om ett avtalsvillkors innebörd skall den för konsumenten mest gynnsamma tolkningen gälla. Denna tolkningsregel gäller inte vid de förfaranden som föreskrivs i artikel 7.2.”

15 Enligt artikel 6.1 i direktivet ska ”Medlemsstaterna … föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren.”

16 I artikel 7 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.

2. De medel som avses i punkt 1 skall omfatta bestämmelser om att personer eller organisationer, som enligt nationell rätt har ett berättigat intresse att skydda konsumenter, får inleda ett ärende enligt nationell lagstiftning vid domstolar eller behöriga administrativa myndigheter, för att dessa skall avgöra om avtalsvillkor som utformats

för allmänt bruk är oskäliga och använda lämpliga och effektiva medel för att förhindra framtida bruk av sådana villkor.

3. De rättsliga åtgärder som avses i punkt 2 får, med beaktande av nationella rättsregler, åtskilt eller gemensamt riktas mot flera sådana näringsidkare inom samma näringsområde eller dessas sammanslutningar som använder eller rekommenderar användandet av samma allmänna avtalsvillkor eller liknande villkor."

17 I enlighet med artikel 8 i direktiv 93/13 får medlemsstaterna "[f]ör att säkerställa bästa möjliga skydd för konsumenten … inom det område som omfattas av detta direktiv, anta eller behålla strängare bestämmelser som är förenliga med fördraget".

18 I punkt 1 e i bilagan till direktivet, om avtalsvillkor till vilka hänvisas i artikel 3.3, anges "Avtalsvillkor vars mål eller konsekvens är … e) att kräva att en konsument som inte fullgör sina skyldigheter betalar ett oproportionerligt stort ersättningsbelopp".

*Den slovakiska lagstiftningen*

19 I artikel 52 i civillagen föreskrivs följande:

"1) Med konsumentavtal avses alla avtal, oavsett rättslig form, som sluts mellan en näringsidkare och en konsument.

2) Villkoren i ett konsumentavtal samt alla andra bestämmelser som avser ett rättsligt förhållande som konsumenten ingått i, ska tolkas till konsumentens fördel. Avtal och överenskommelser som har till syfte att kringgå dessa bestämmelser är ogiltiga.

...

4) Med konsument avses samtliga fysiska personer som vid ingående och genomförande av ett konsumentavtal inte handlar inom ramen för sin näringsverksamhet eller annan ekonomisk verksamhet."

20 I artikel 53 i civillagen föreskrivs följande:

"1. Avtal som sluts med en konsument får inte innehålla bestämmelser som medför en betydande obalans i avtalsparternas rättigheter och skyldigheter till nackdel för konsumenten (oskäligt villkor). Villkor som rör föremålet och priset för prestationen och som är tydligt, klart och begripligt ska inte anses som oskäligt. Detsamma gäller om det oskäliga villkoret har förhandlats fram individuellt.

...

4) Bestämmelser i ett konsumentavtal ska särskilt anses vara oskäliga om:

…

k) de innebär ett krav på att en konsument som inte fullgör sina skyldigheter betalar ett oproportionerligt stort ersättningsbelopp,

…

5) Oskäliga villkor i ett konsumentavtal är ogiltiga.”

21 I artikel 4 i lag nr 258/2001 om konsumentkrediter, i dess vid tiden för omständigheterna i målet vid den nationella domstolen tillämpliga lydelse, föreskrevs följande:

”Konsumentkreditavtal

1) Konsumentkreditavtal som inte upprättas skriftligt är ogiltiga. Konsumenten ska erhålla ett exemplar av avtalet.

2) Konsumentkreditavtal ska, förutom allmänna uppgifter, innehålla uppgifter om

…

j) den effektiva räntan och de totala avgifter för krediten som konsumenten ska betala, beräknade på grundval av de uppgifter som är aktuella vid tidpunkten för avtalets ingående,

...

Ett konsumentkreditavtal som inte innehåller de uppgifter som anges i punkt 2 […] j) medför att krediten ska anses ha getts ränte- och avgiftsfritt."

22 I artikel 45 i lag nr 244/2002 om skiljeförfaranden, i dess vid tidpunkten för omständigheterna i målet vid den nationella domstolen tillämpliga lydelse, föreskrevs följande:

"1) Den domstol som är behörig att besluta om verkställighet av ett beslut eller verkställighet enligt specialbestämmelser får, på begäran av den part i förfarandet mot vilken beslutet om verkställighet av en skiljedom är riktat, förordna om uppskov med verkställigheten av beslutet eller verkställighetsförfarandet.

...

c) om en part i skiljeförfarandet genom skiljedomen åläggs att fullgöra en prestation som objektivt sett är omöjlig, som är förbjuden enligt lag eller som strider mot god sed.

2) Den domstol som är behörig att besluta om verkställighet av ett beslut eller verkställighet ska förordna om uppskov med verkställigheten av en skiljedom eller verkställighetsförfarandet ex officio om den konstaterar sådana brister i skiljeförfarandet som avses i punkt 1 b eller 1 c.”

**Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna**

23 Iveta Korčkovská, som är handikappad och erhåller en invaliditetspension med ett månatligt belopp om cirka 370 euro, tog den 26 februari 2008 ett lån hos Pohotovosť till följande allmänna villkor. Det lånade beloppet uppgick till 20 000 SKK (663,88 euro) och kreditavgifterna till 19 120 SKK (634,67 euro). Iveta Korčkovská skulle återbetala huvudfordran och avgifterna under ett år i form av månatliga inbetalningar på 3 260 SKK (108,21 euro). Enligt den hänskjutande domstolen uppgår den effektiva räntan således till 95,6 procent. Den anges emellertid inte som sådan i företaget Pohotovosťs allmänna lånevillkor och inte heller i det aktuella kreditavtalet.

24 Enligt artikel 4 i de allmänna villkoren förfaller hela skuldbeloppet omedelbart till betalning om gäldenären är i dröjsmål med betalningen av åtminstone delar av två på varandra följande månatliga avbetalningar. Dessutom ska i ett sådant fall, enligt artikel 6 i de allmänna villkoren gäldenären betala dröjsmålsränta med 0,25 procent av det förfallna beloppet per dag, från och med den dag då skulden förfaller till betalning till dess slutlig betalning sker. En sådan påföljd motsvarar 91,25 procent på årsbasis. Den hänskjutande domstolen har emellertid angett att enligt slovakisk rätt får civilrättsliga påföljder i form av dröjsmålsränta inte överstiga den Europeiska centralbankens styrränta, vilken för närvarande är satt till 1 procent, ökad med 8 procent, det vill säga totalt 9 procent.

25 I artikel 17 i de allmänna villkoren föreskrivs att tvister med anledning av ett kreditavtal ska avgöras antingen i Bratislava av Stály rozhodcovský súd (permanent skiljedomstol), eller av en behörig nationell domstol som käranden väljer. Vidare är enligt artikel 19 i de allmänna villkoren handelslagen och inte civillagen tillämplig på samtliga relationer mellan kreditgivare och låntagare. Enligt den hänskjutande domstolen innehåller det aktuella avtalet en fullmakt för en advokat att företräda Iveta Korčkovská.

26 Iveta Korčkovská underlät att betala två på varandra följande månadsbetalningar och Pohotovosť väckte därför talan vid Stály rozhodcovský súd den 9 oktober 2008. Skiljedomstolen avkunnade den 3 november 2008 en skiljedom i vilken Iveta Korčkovská förpliktades att till nämnda företag utge ett belopp om 48 820 SKK (1 620,53 euro), samt dröjsmålsränta med ett belopp om 39 120 SKK (1 298,55 euro) och avgifter som uppgick till 9 928 SKK (329,55 euro). Denna skiljedom vann rättskraft den 15 december 2008 och blev verkställbar den 18 december 2008.

27 Med stöd av nämnda skiljedom begärde en exekutor och stämningsman den 9 mars 2009 att Okresný súd Stará Ľubovňa (distriktsdomstolen i Stará Ľubovňa) skulle förordna om verkställighet av skiljedomen med ett belopp om 3 467 euro. Genom beslut av den 31 juli 2009 förordnade denna domstol om uppskov med verkställigheten och angav att kärandebolagets ombudsarvoden i verkställighetsförfarandet, vilka översteg 94,61 euro, och dröjsmålsräntan som utgjorde 0,25 procent per dag på ett belopp om 1 298,52 euro, och som löper från och med den 21 juli 2008 till dess betalning sker, strider mot god vandel.

28 Pohotovosť överklagade den 26 augusti 2009 detta beslut vid Krajský súd v Prešove (den regionala domstolen i Prešov). Asociácia spotrebiteľských subjektov Slovenska (den slovakiska konsumentorganisationen, nedan kallad Asociácia) tilläts att till stöd för Iveta Korčkovská inkomma med en inlaga i vilken denna organisation bland annat

upplyste denna domstol om det höga antalet verkställighetsförfaranden i Slovakien som inletts av Pohotovosť. Asociácia anser emellertid att detta företags allmänna kreditvillkor innehåller oskäliga villkor och utgör en otillbörlig affärsmetod och föreslog att frågan skulle hänskjutas till Europeiska unionens domstol för förhandsavgörande i enlighet med artikel 267 FEUF.

29 Krajský súd v Prešove ansåg att Asociácias klagomål innehöll omständigheter som denna domstol ex officio var skyldig att ta upp och beslutade att vilandeförklara målet och hänskjuta följande tolkningsfrågor till Europeiska unionens domstol:

”1) a) Är uppgiften om de totala kostnaderna för konsumenten i procentenheter (effektiv ränta) så viktig att kostnaden för konsumentkrediten inte kan anses vara överskådlig, tillräckligt klar och begriplig, om denna uppgift inte anges i avtalet?

b) Innebär det konsumentskydd som säkerställs genom direktiv 93/13 … att även kostnaden kan anses utgöra ett oskäligt villkor i ett konsumentkreditavtal på grund av att den inte är tillräckligt överskådlig och begriplig, när det i avtalet saknas en uppgift i procentenheter om de totala kostnaderna för konsumentkrediten och [kredit]kostnaden endast anges med ett penningbelopp som består av flera tilläggskostnader, som omnämns delvis i avtalet och delvis i de allmänna avtalsvillkoren?

2) a) Ska direktiv 93/13 … tolkas så, att den nationella domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet av en skiljedom avkunnad i konsumentens utevaro och som vunnit rättskraft är skyldig, om den har kännedom om de uppgifter avseende de rättsliga och faktiska förhållandena som därvid krävs, att ex offi-

cio pröva huruvida en påföljd som föreskrivs i det kreditavtal som kreditgivaren har ingått med konsumenten är oskälig, såvitt det enligt nationell processrätt är möjligt att göra en sådan prövning i liknande förfaranden som grundar sig på nationell rätt?

b) Om det är fråga om en oskälig påföljd för det fall konsumenten inte fullgör sina skyldigheter, ankommer det då på nämnda domstol att vidta alla nödvändiga åtgärder enligt nationell rätt för att säkerställa att påföljden inte är bindande för konsumenten?

c) Kan en påföljd som motsvarar 0,25 procent per dag, eller 91,25 procent på årsbasis, av det utestående kreditbeloppet anses vara oskälig på grund av att den är oproportionerlig?

3) Innebär konsumentskyddet som följer av tillämpningen av unionsbestämmelserna (direktiv 93/13 […], direktiv 2008/48 […] om upphävande av direktiv 87/102 […] på konsumentkreditavtal att den nationella domstolen, när de bestämmelser som har antagits för att skydda konsumenten vid konsumentkrediter har kringgåtts i avtalet och det med stöd av avtalet redan har ingetts en ansökan om verkställighet av ett beslut som fattats i enlighet med en skiljedom, ska förordna om uppskov med verkställigheten eller förordna om verkställighet gentemot gäldenären endast upp till det belopp som motsvarar den del av den beviljade krediten som inte har återbetalats, såvitt det enligt de nationella bestämmelserna är möjligt att göra en sådan prövning av skiljedomen och den nationella domstolen har kännedom om de uppgifter avseende de rättsliga och faktiska förhållandena som krävs?”

## Prövning av tolkningsfrågorna

30 I enlighet med artikel 104.3 första stycket i rättegångsreglerna kan domstolen, om svaret på en tolkningsfråga klart kan utläsas av rättspraxis, efter att ha hört generaladvokaten, avgöra saken genom motiverat beslut.

31 Domstolen finner att detta är fallet i förevarande mål.

*Upptagande till sakprövning*

32 Pohotovosť har i sina inlagor gjort gällande att svaret på vissa av tolkningsfrågorna kan ges i ett beslut i enlighet med artikel 104.3 i rättegångsreglerna. Pohotovosť har vidare hävdat att särskilt den första och den tredje tolkningsfrågan inte avser tolkningen av unionsrätten och att, allmänt sett, den hänskjutande domstolen inte har uppfyllt sin skyldighet att avgöra frågorna som rör nationell rätt innan frågorna hänskjuts i enlighet med artikel 267 FEUF.

33 Det är i detta avseende tillräckligt att erinra om att även om det under vissa förutsättningar kan vara lämpligt att de frågor som uteslutande ska bedömas enligt nationell rätt är avgjorda när en fråga ställs till EU-domstolen har en nationell domstol en mycket vittgående möjlighet att hänskjuta en fråga till EU-domstolen, om den bedömer att det i ett mål som är anhängigt vid den har uppkommit sådana frågor om tolkningen eller giltigheten av bestämmelser i unionsrätten som kräver ett avgörande

(domstolens dom av den 22 juni 2010 i de förenade målen C-188/10 och C-189/10, Melki och Abdeli, REU 2010, s. I-5667, punkt 41 och där angiven rättspraxis).

34 Den hänskjutande domstolens frågor avser tolkningen av unionsrätten.

35 De tolkningsfrågor som ställts av Krajský súd v Prešove ska följaktligen besvaras.

*Den andra frågan, punkt a*

36 Den nationella domstolen har ställt den andra frågan, punkt a, vilken ska prövas först, för att få klarhet i huruvida direktiv 93/13 ska tolkas så att den nationella domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet av en skiljedom avkunnad i konsumentens utevaro och som vunnit rättskraft är skyldig, om den har kännedom om de uppgifter avseende de rättsliga och faktiska förhållandena som därvid krävs, att ex officio pröva huruvida en påföljd som föreskrivs i det kreditavtal som kreditgivaren har ingått med konsumenten är oskälig, om denna påföljd har tillämpats i nämnda skiljedom såvitt det enligt nationell processrätt är möjligt att göra en sådan prövning i liknande förfaranden som grundar sig på nationell rätt.

37 Enligt fast rättspraxis grundar sig det skyddssystem som införs genom direktiv 93/13 på tanken att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till näringsidkaren, i fråga om såväl förhandlingsposition som informationsnivå, vilket medför att konsumenten godkänner villkor som näringsidkaren har utformat i förväg, utan att kunna

påverka villkorens innehåll (dom av den 27 juni 2000 i de förenade målen C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial och Salvat Editores, REG 2000, s. I-4941, punkt 25, och av den 26 oktober 2006 i mål C-168/05, Mostaza Claro, REG 2006, s. I-10421, punkt 25).

38 Det är mot bakgrund av en sådan situation där konsumenten befinner sig i underläge som det i artikel 6.1 i direktivet föreskrivs att oskäliga villkor inte är bindande för konsumenten. Som framgår av domstolens praxis utgör lagrummet en tvingande bestämmelse som, med hänsyn till att den ena avtalsparten befinner sig i underläge, har till syfte att ersätta den formella jämvikt mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet med en verklig jämvikt, så att parterna blir jämbördiga (domen i det ovannämnda målet Mostaza Claro, punkt 36, och dom av den 4 juni 2009 i mål C-243/08, Pannon GSM, REG 2009, s. I-4713, punkt 25).

39 Domstolen har även upprepade gånger understrukit att, för att säkerställa det skydd som eftersträvas med direktiv 93/13, den ojämlika situationen mellan konsumenten och näringsidkaren endast kan uppvägas av ett faktiskt ingripande från någon annan än de avtalsslutande parterna (domen i de ovannämnda förenade målen Océano Grupo Editorial och Salvat Editores, punkt 27, och domen i det ovannämnda målet Mostaza Claro, punkt 26, samt dom av den 6 oktober 2009 i mål C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, REG 2009, s. I-9579, punkt 31).

40 Det är mot bakgrund av dessa principer som domstolen har slagit fast att de nationella domstolarna har en skyldighet att ex officio pröva huruvida ett avtalsvillkor är oskäligt (domen i det ovannämnda målet Asturcom Telecomunicaciones, punkt 32).

41 Den möjlighet som en nationell domstol har att ex officio granska huruvida ett villkor är oskäligt utgör ett medel som är ägnat både att uppnå det resultat som har fastslagits i artikel 6 i direktivet – att förhindra att en konsument blir bunden av ett oskäligt avtalsvillkor – och att bidra till att förverkliga det mål som avses i artikel 7 i direktivet, eftersom en sådan granskning kan ha en avskräckande verkan som leder till att näringsidkarna upphör att använda oskäliga villkor i konsumentavtal (dom av

den 21 november 2002 i mål C-473/00, Cofidis, REG 2002, s. I-10875, punkt 32, och domen i det ovannämnda målet Mostaza Claro, punkt 27).

42 Mot bakgrund av den inte obetydliga risken för att konsumenten inte känner till sina rättigheter eller har svårigheter att tillvarata dem, har denna möjlighet för den nationella domstolen ansetts nödvändig för att säkerställa att konsumenter tillförsäkras ett effektivt skydd (domen i de ovannämnda målen Cofidis, punkt 33, samt Mostaza Claro, punkt 28).

43 Direktivets konsumentskydd omfattar således de fall då en konsument, som med en näringsidkare har slutit ett avtal innehållande ett oskäligt villkor, underlåter att göra gällande att villkoret är oskäligt, antingen på grund av att konsumenten inte känner till sina rättigheter eller på grund av att han låter sig avskräckas av de kostnader som en talan skulle ge upphov till (domen i det ovannämnda målet Cofidis, punkt 34).

44 Ett sådant skydd är motiverat i än högre grad när, vilket förefaller vara den hänskjutande domstolens uppfattning i dess begäran om förhandsavgörande, det aktuella kreditavtalet innehåller en fullmakt för en advokat som utsetts av kreditgivaren och som ska företräda låntagaren – som är konsument – och denna inte kan välja att låta sig företrädas av en annan advokat annat än om låntagaren erlägger ett vite som uppgår till 15 procent av kreditbeloppet.

45 Det följer visserligen av domstolens rättspraxis att det i unionsrätten inte föreskrivs någon skyldighet för nationella domstolar att underlåta att tillämpa nationella processregler som leder till att avgöranden vinner rättskraft, även om ett sådant agerande

skulle kunna bringa ett åsidosättande av unionsrätten att upphöra (domen i det ovannämnda målet Asturcom Telecomunicaciones, punkt 37).

46 Domstolen har redan slagit fast att det, för att säkerställa såväl en stabil rättsordning och stabila rättsförhållanden som en god rättskipning, är viktigt att domstolsavgöranden som har vunnit laga kraft efter det att tillgängliga rättsmedel har uttömts eller fristerna för dessa har löpt ut inte längre kan angripas (domen i det ovannämnda målet Asturcom Telecomunicaciones, punkt 36 och där angiven rättspraxis).

47 När det saknas gemenskapslagstiftning på området bestäms således formerna för att genomföra principen om rättskraft av medlemsstaternas nationella rättsordningar enligt principen om medlemsstaternas processuella autonomi. De bestämmelser genom vilka principen genomförs får emellertid varken vara mindre förmånliga än dem som gäller liknande nationella situationer (likvärdighetsprincipen) eller göra det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten (effektivitetsprincipen) (domen i det ovannämnda målet Asturcom Telecomunicaciones, punkt 38).

48 Såvitt avser likvärdighetsprincipen krävs enligt denna att de villkor som uppställs i nationell rätt angående möjligheten att ex officio tillämpa en unionsbestämmelse inte får vara mindre förmånliga än dem som reglerar tillämpningen ex officio av interna regler av samma rang (domen i det ovannämnda målet Asturcom Telecomunicaciones, punkt 49 och där angiven rättspraxis).

49 Det ska påpekas att artikel 6.1 i direktiv 93/13 är en tvingande bestämmelse. Tilläggas ska att det framgår av domstolens praxis att nämnda direktiv i sin helhet utgör en grundläggande åtgärd som är oundgänglig för att de uppgifter som Europeiska unionen har anförtrotts ska kunna utföras och, i synnerhet, för att höja levnadsstandarden

och livskvaliteten i hela unionen (domen i de ovannämnda målen Mostaza Claro, punkt 37, samt Asturcom Telecomunicaciones, punkt 51).

50 Det ska, med hänsyn till karaktären på och betydelsen av det allmänintresse som ligger bakom det skydd som direktiv 93/13 är ägnat att ge konsumenterna, konstateras att artikel 6 i nämnda direktiv måste anses vara likvärdig med de nationella bestämmelser som inom den nationella rättsordningen utgör tvingande rätt (domen i det ovannämnda målet Asturcom Telecomunicaciones, punkt 52).

51 Av det anförda följer bland annat att när den nationella domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet av en lagakraftvunnen skiljedom enligt nationella processregler är skyldig att ex officio bedöma en skiljeklausuls förenlighet med nationella regler som utgör tvingande rätt, är den även skyldig att, så snart som den har kännedom om de rättsliga eller faktiska omständigheter som därvid krävs, ex officio pröva huruvida skiljeklausulen i fråga är oskälig enligt artikel 6 i nämnda direktiv (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Pannon GSM, punkt 32, samt Asturcom Telecomunicaciones, punkt 53).

52 Enligt de upplysningar som den nationella domstolen har lämnat i det aktuella målet är en domstol enligt den nationella lagstiftningen om skiljeförfaranden skyldig att förordna om uppskov med verkställigheten av en prestation, om vilken det förordnas i en skiljedom när en sådan prestation är förbjuden i lag eller strider mot god sed. Den nationella domstolen anser vidare att alla oskäliga villkor i ett konsumentavtal, i den nationella lagens mening, är att betrakta som stridande mot god sed, eftersom de trots kravet på god tro skapar en betydande obalans mellan näringsidkarens och konsumentens rättigheter och skyldigheter, till nackdel för konsumenten.

53 På samma sätt som sammanhanget i det mål som gav upphov till domen i det ovannämnda målet Asturcom Telecomunicaciones, när en domstol som i en sådan situation som den aktuella har att avgöra ett mål om verkställighet av en skiljedom ex officio kan förordna om uppskov med verkställigheten av skiljedomen när denna skiljedom förpliktar en av parterna att utföra en prestation som är objektivt sett omöjlig, som är förbjuden i lag eller som strider mot god sed, är denna domstol skyldig, såvitt den har kännedom om de uppgifter avseende de rättsliga och faktiska förhållandena som därvid krävs, att ex officio pröva huruvida en påföljd som föreskrivs i det kreditavtal som kreditgivaren har ingått med konsumenten är oskälig.

54 Den andra frågan, punkt a ska således besvaras på så sätt att direktiv 93/13 ska tolkas så att den nationella domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet av en skiljedom, avkunnad i konsumentens utevaro som har vunnit rättskraft är skyldig, när den har kännedom om de uppgifter avseende de rättsliga och faktiska förhållandena som därvid krävs, att ex officio pröva huruvida en påföljd som föreskrivs i det kreditavtal som kreditgivaren har ingått med konsumenten är oskälig, om denna påföljd har tillämpats i nämnda skiljedom såvitt denna domstol enligt nationell processrätt kan göra en sådan prövning i liknande förfaranden som grundar sig på nationell rätt.

*Den andra frågan, punkterna b och c*

55 Den nationella domstolen har ställt den andra frågan, punkterna b och c, för att få klarhet i dels, huruvida ett villkor i ett konsumentkreditavtal – enligt vilket det vid utebliven betalning från konsumentens sida föreskrivs en dröjsmålsränta på 0,25 procent av kreditbeloppet per dag, det vill säga en effektiv ränta på 91,25 procent per år kan – betraktas som oskäligt, i den mening som avses i artiklarna 3 och 4 i direktiv 93/13 på grund av att villkoret är oproportionerligt, dels, för det fall denna fråga

besvaras jakande, huruvida en nationell domstol som har konstaterat att ett villkor är oproportionerligt har att säkerställa att villkoret inte är bindande för konsumenten.

56 Domstolen konstaterar härvid att hänvisningen till god sed och betydande obalans i artikel 3 i direktivet endast på ett abstrakt sätt anger vad som gör ett avtalsvillkor oskäligt när detta inte har varit föremål för individuell förhandling (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 maj 2002 i mål C-478/99, kommissionen mot Sverige, REG 2002, s. I-4147, punkt 17, och av den 1 april 2004 i mål C-237/02, Freiburger Kommunalbauten, REG 2004, s. I-3403, punkt 19).

57 I artikel 3.2 i direktiv 93/13 föreskrivs emellertid att det alltid ska anses att ett avtalsvillkor inte har varit föremål för individuell förhandling om det har utarbetats i förväg och konsumenten därför inte har haft möjlighet att påverka villkorets innehåll, särskilt i samband med i förväg formulerade standardavtal, viket förefaller vara fallet i målet vid den nationella domstolen.

58 Bilagan till vilken det hänvisas i artikel 3.3 i direktiv 93/13 innehåller en vägledande, inte uttömmande lista på villkor som kan anses oskäliga. Bland dessa villkor anges i punkt 1 e) i bilagan ”[a]vtalsvillkor vars mål eller konsekvens är … att kräva att en konsument som inte fullgör sina skyldigheter betalar ett oproportionerligt stort ersättningsbelopp”.

59 Frågan huruvida ett visst avtalsvillkor är oskäligt eller inte ska enligt artikel 4 i direktiv 93/13 bedömas med beaktande av vilken typ av varor eller tjänster som avtalet avser och med hänsyn tagen, vid tiden för avtalets ingående, till alla omständigheter i samband med att avtalet ingicks. Det ska härvid påpekas att det i detta sammanhang

även ska bedömas vilka konsekvenser avtalsvillkoret kan ha enligt den lag som är tillämplig på avtalet, vilket medför en granskning av det nationella rättssystemet (domen i det ovannämnda målet Freiburger Kommunalbauten, punkt 21).

60 Av det anförda följer att domstolen med stöd av den befogenhet att tolka unionsrätten som den tilldelats genom artikel 267 FEUF kan göra en tolkning av de allmänna kriterier som unionslagstiftaren använt för att definiera begreppet oskäligt avtalsvillkor. Domstolen kan däremot inte uttala sig om tillämpningen av dessa allmänna kriterier på ett visst avtalsvillkor som ska prövas utifrån omständigheterna i målet då det ankommer på den nationella domstolen att fastställa om ett sådant avtalsvillkor som det som är aktuellt i tvisten vid den nationella domstolen, i vilket det enligt den nationella domstolen föreskrivs en ersättning med ett oproportionerligt högt belopp, mot bakgrund av samtliga omständigheter kring avtalets ingående, ska betraktas som oskäligt (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Freiburger Kommunalbauten, punkterna 22 och 25).

61 Följaktligen, om den nationella domstolen kommer fram till att det aktuella villkoret är oskäligt i den mening som avses i direktiv 93/13 är ett sådant villkor enligt artikel 6.1 i direktivet, på sätt som närmare stadgas i den nationella rätten, inte bindande för konsumenten. Det ankommer vidare på den nationella domstolen att pröva huruvida avtalet kan bestå utan det eventuella oskäliga villkoret.

62 Det ankommer i en sådan situation följaktligen på nämnda domstol att vidta alla nödvändiga åtgärder enligt nationell rätt för att säkerställa att villkoret inte är bindande för konsumenten (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Asturcom Telecomunicaciones, punkt 59).

63 Av det anförda följer att den andra frågan, punkterna b och c, ska besvaras på så sätt att det ankommer på den nationella domstolen att fastställa om ett sådant villkor i ett kreditavtal som det som är aktuellt i tvisten vid denna domstol, i vilket det enligt den nationella domstolen föreskrivs att konsumenten ska utge en ersättning med ett oproportionerligt högt belopp, mot bakgrund av samtliga omständigheter kring avtalets ingående ska betraktas som oskäligt i den mening som avses i artiklarna 3 och 4 i direktiv 93/13. Det ankommer vid ett jakande svar följaktligen på nämnda domstol att vidta alla nödvändiga åtgärder enligt nationell rätt för att säkerställa att detta avtalsvillkor inte är bindande för konsumenten.

*Den första frågan*

64 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida en uppgift om den effektiva räntan i ett konsumentkreditavtal i den mening som avses i artikel 4.2 a i direktiv 87/102 utgör en nödvändig uppgift i denna typ av avtal och att det följaktligen ska anses att villkoren i avtalet inte är klart och begripligt formulerade i den mening som avses i artikel 4.2 i direktiv 93/13 om denna uppgift saknas, med följd att den nationella domstolen kan pröva huruvida villkoret om kreditkostnaden eventuellt är oskäligt i den mening som avses i artikel 3 i direktiv 93/13.

65 Det ska inledningsvis erinras om att, mot bakgrund av den tidpunkt då det aktuella kreditavtalet ingicks och preciseringarna i punkt 11 i förevarande beslut, den aktuella frågan ska besvaras med avseende på direktiv 87/102 och inte direktiv 2008/48.

66 Domstolen har redan slagit fast att syftet med direktiv 87/102 är att i samtliga medlemsstater säkerställa att en miniminivå på konsumentskyddet upprätthålls på konsumentkreditområdet (dom av den 4 oktober 2007 i mål C-429/05, Rampion och Godard, REG 2007, s. I-8017, punkt 47, samt av den 23 april 2009 i mål C-509/07, Scarpelli, REG 2009, s. I-3311, punkt 25). Det föreskrivs nämligen i direktiv 87/102, såsom framgår av artikel 15 och tjugofemte skälet, där det anges att detta direktiv inte ska hindra medlemsstaterna från att behålla eller anta strängare bestämmelser för att skydda konsumenterna, endast en minimal harmonisering av nationella bestämmelser avseende konsumentkrediter (domen i det ovannämnda målet Rampion och Godard, punkt 18).

67 Domstolen har även vid upprepade tillfällen slagit fast att såsom följer av skälen i direktiv 87/102, antogs direktivet med det dubbla målet att dels inrätta en gemensam marknad för konsumentkrediter (tredje–femte skälen), dels skydda de konsumenter som ingår avtal om sådana krediter (sjätte, sjunde och nionde skälen) (dom av den 23 mars 2000 i mål C-208/98, Berliner Kindl Brauerei, REG 2000, s. I-1741, punkt 20, och av den 4 mars 2004 i mål C-264/02, Cofinoga, REG 2004, s. I-2157, punkt 25).

68 Det är i syfte att skydda konsumenten mot oskäliga kreditvillkor och för att ge honom möjlighet att få full kännedom om villkoren för det framtida fullgörandet av det undertecknade avtalet, som det i artikel 4 i direktiv 87/102 krävs att kredittagaren i samband med att avtalet ingås ska få alla uppgifter som kan vara av betydelse för räckvidden av hans åtagande (domen i det ovannämnda målet Berliner Kindl Brauerei, punkt 21).

69 I artikel 4.1 och 4.2 i direktiv 87/102 föreskrivs att kreditavtalet ska upprättas skriftligen och att handlingen i fråga ska innehålla uppgift om den effektiva räntan samt om de villkor på vilka denna kan ändras. I artikel 1 a i direktivet fastställs beräkningssättet för den effektiva räntan, och i artikel 1 a. 4 a anges att räntan i fråga ska beräknas ”vid tidpunkten när kreditavtalet ingås” (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Cofinoga, punkt 23).

70 Härvidlag är det av väsentlig betydelse att konsumenten informeras om totalkostnaden för krediten, i form av en räntesats som beräknas enligt en enda matematisk formel. Dels bidrar denna information, vilken enligt artikel 3 i direktiv 87/102 ska lämnas redan på reklamstadiet, till insynen i marknaden, eftersom den gör det möjligt för konsumenten att jämföra krediterbjudandena, dels möjliggör den för konsumenten att bedöma vidden av sitt åtagande (domen i det ovannämnda målet Cofinoga, punkt 26).

71 Följaktligen kan, i en situation som den aktuella, den omständigheten att den effektiva räntan inte har angetts i kreditavtalet, och då en sådan uppgift om den effektiva räntan utgör en nödvändig uppgift enligt direktiv 87/102, utgöra en avgörande omständighet vid den nationella domstolens prövning av huruvida ett villkor om kostnaden i ett kreditavtal i vilket kreditkostnaden inte anges är klart och begripligt formulerat i den mening som avses i artikel 4 i direktiv 93/13.

72 Den nationella domstolen kan om villkoret inte är klart och begripligt formulerat pröva huruvida villkoret är oskäligt i den mening som avses i artikel 3 i direktiv 93/13. Prövningen av detta villkor kan nämligen medföra att det anses omfattas av undantaget i denna artikel men de villkor som avses i artikel 4.2 kan – samtidigt som de omfattas av direktivet – endast undgå skälighetsbedömningen i de fall då den behöriga nationella domstolen efter en prövning i varje enskilt fall har bedömt att näringsidkaren har formulerat dem på ett klart och begripligt sätt (se dom av den 3 juni 2010 i mål C-484/08, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, REU 2010, s. I-4785, punkt 32).

73 I målet vid den nationella domstolen kan en prövning av huruvida det villkor i kreditavtalet enligt vilket den effektiva räntan inte anges är skäligt även ske enligt direktiv 93/13, och i likhet med vad som slagits fast i punkt 53 i förevarande beslut är den nationella domstolen behörig att pröva ett sådant villkor ex officio. I en sådan situation ankommer det, såsom påpekas i punkt 60 i förevarande beslut, på den nationella domstolen att mot bakgrund av samtliga omständigheter kring det aktuella avtalets

ingående pröva huruvida den omständigheten att den effektiva räntan inte har angetts i ett avtalsvillkor som avser den totala kreditkostnaden i ett konsumentkreditavtal ska medföra att detta villkor ska betraktas som oskäligt i den mening som avses i artiklarna 3 och 4 i direktiv 93/13.

74 Det framgår emellertid av de uppgifter som lämnats av den nationella domstolen att enligt artikel 4 i lag nr 258/2001, i dess vid tiden för omständigheterna i målet vid den nationella domstolen aktuella lydelse, och genom vilken lag direktiv 87/102 införlivades, ska ett konsumentkreditavtal innehålla en uppgift om den effektiva räntan. Ett konsumentkreditavtal som inte innehåller denna uppgift medför att krediten ska anses ha getts ränte- och avgiftsfritt.

75 Enligt artikel 14 i direktiv 87/102 ska emellertid medlemsstaterna säkerställa att kreditavtal inte avviker till konsumentens nackdel från de bestämmelser i nationell lagstiftning som införts för att följa detta direktiv eller som motsvarar direktivet.

76 Följaktligen ska, vid sådana omständigheter som de aktuella och utan att det är nödvändigt att pröva huruvida det villkor i vilket den effektiva räntan inte anges är oskäligt enligt direktiv 93/13, direktiv 87/102 tolkas så att de nationella domstolarna ges behörighet att ex officio tillämpa de bestämmelser genom vilka artikel 4 i direktivet har införlivats med nationell rätt och i vilka bestämmelser det föreskrivs att ett konsumentkreditavtal som inte innehåller uppgift om den effektiva räntan medför att krediten ska anses ha getts ränte- och avgiftsfritt (se analogt, vad gäller artikel 11.2 i direktiv 87/102, domen i det ovannämnda målet Rampion och Godard, punkt 69).

77 Den första frågan ska följaktligen besvaras på så sätt att, i en situation som den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen, kan den omständigheten att den effektiva räntan inte har angetts i ett konsumentkreditavtal, och då en sådan uppgift om den effektiva räntan utgör en nödvändig uppgift enligt direktiv 87/102, utgöra en

avgörande omständighet vid en nationell domstols prövning av huruvida ett villkor i ett konsumentkreditavtal i vilket kreditkostnaden inte anges är klart och begripligt formulerat i den mening som avses i artikel 4 i direktiv 93/13. I en sådan situation ankommer det på den nationella domstolen att mot bakgrund av samtliga omständigheter kring det aktuella avtalets ingående pröva huruvida den omständigheten att den effektiva räntan inte har angetts i ett avtalsvillkor som avser den totala kreditkostnaden ska medföra att detta villkor ska betraktas som oskäligt i den mening som avses i artiklarna 3 och 4 i direktiv 93/13. Oberoende av möjligheten att pröva det aktuella avtalet enligt direktiv 93/13 ska emellertid direktiv 87/102 tolkas så att de nationella domstolarna ges behörighet att ex officio tillämpa de bestämmelser genom vilka artikel 4 i direktivet har införlivats med nationell rätt och i vilka bestämmelser det föreskrivs att ett konsumentkreditavtal som inte innehåller uppgift om den effektiva räntan medför att krediten ska anses ha getts ränte- och avgiftsfritt.

*Den tredje frågan*

78 Den nationella domstolen har ställt den tredje frågan för att få klarhet i huruvida den, under de aktuella omständigheterna och såvitt det slås fast att bestämmelserna i direktiv 87/102 och direktiv 93/13 har åsidosatts, är behörig att med stöd av unionslagstiftningen på konsumentskyddsområdet förordna om uppskov med eller begränsa verkställigheten av en lagakraftvunnen skiljedom som avkunnats med stöd av en skiljedomsklausul i kreditavtalet.

79 Det ska erinras om att domstolen, inom ramen för artikel 267 FEUF, inte är behörig att tillämpa regler i unionsrätten på ett visst fall utan endast att uttala sig om tolkningen av fördraget och de rättsakter som unionens institutioner har antagit (dom av

den 6 oktober 2005 i mål C-291/03, MyTravel, REG 2005, s. I-8477, punkt 43 och där angiven rättspraxis).

80 Den nationella domstolen vill med denna fråga att domstolen ska uttala sig om huruvida den nationella domstolen, under de aktuella omständigheterna och mot bakgrund av svaren på den första och den andra frågan, med tillämpning av den nationella rätten och unionsrätten kan begränsa verkställigheten av den aktuella lagakraftvunna skiljedomen till att omfatta endast det belopp av konsumentkrediten som är obetalt.

81 Då svaret på en sådan fråga innebär att domstolen skulle uttala sig om den faktiska tillämpningen av de bestämmelser som tolkats inom ramen för de två första frågorna på de aktuella omständigheterna, och den nationella domstolen under alla omständigheter, på grundval av svaren på dessa frågor har tillgång till alla uppgifter som den behöver för att avgöra tvisten vid denna domstol, saknas anledning att besvara den tredje frågan.

**Rättegångskostnader**

82 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (åttonde avdelningen) följande:

**1) Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ska tolkas så att den nationella domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet av en skiljedom avkunnad i konsumentens utevaro och som har vunnit rättskraft är skyldig, när den har kännedom om de uppgifter avseende de rättsliga och faktiska förhållandena som därvid krävs, att ex officio pröva huruvida en påföljd som föreskrivs i det kreditavtal som kreditgivaren har ingått med konsumenten är oskälig, om denna påföljd har tillämpats i nämnda skiljedom såvitt denna domstol enligt nationell processrätt kan göra en sådan prövning i liknande förfaranden som grundar sig på nationell rätt.**

**2) Det ankommer på den nationella domstolen att fastställa om ett sådant villkor i ett kreditavtal som det som är aktuellt i tvisten vid denna domstol, i vilket det enligt den nationella domstolen föreskrivs att konsumenten ska utge en ersättning med ett oproportionerligt högt belopp, mot bakgrund av samtliga omständigheter kring avtalets ingående ska betraktas som oskäligt i den mening som avses i artiklarna 3 och 4 i direktiv 93/13. Det ankommer vid ett jakande svar följaktligen på nämnda domstol att vidta alla nödvändiga åtgärder enligt nationell rätt för att säkerställa att detta avtalsvillkor inte är bindande för konsumenten.**

**3) I en situation som den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen, kan den omständigheten att den effektiva räntan inte har angetts i ett konsumentkreditavtal, och då en sådan uppgift om den effektiva räntan utgör en nödvändig uppgift enligt rådets direktiv 87/102/EEG av den 22 december 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets**

**direktiv 98/7/EG av den 16 februari 1998, utgöra en avgörande omständighet vid en nationell domstols prövning av huruvida ett villkor i ett konsumentkreditavtal i vilket kreditkostnaden inte anges är klart och begripligt formulerat i den mening som avses i artikel 4 i direktiv 93/13. I en sådan situation ankommer det på den nationella domstolen att mot bakgrund av samtliga omständigheter kring det aktuella avtalets ingående pröva huruvida den omständigheten att den effektiva räntan inte har angetts i ett avtalsvillkor som avser den totala kreditkostnaden ska medföra att detta villkor ska betraktas som oskäligt i den mening som avses i artiklarna 3 och 4 i direktiv 93/13. Oberoende av möjligheten att pröva det aktuella avtalet enligt direktiv 93/13 ska emellertid direktiv 87/102 tolkas så att de nationella domstolarna ges behörighet att ex officio tillämpa de bestämmelser genom vilka artikel 4 i direktivet har införlivats med nationell rätt och i vilka bestämmelser det föreskrivs att ett konsumentkreditavtal som inte innehåller uppgift om den effektiva räntan medför att krediten ska anses ha getts ränte- och avgiftsfritt.**

Underskrifter